

***Kunnallishallinnon
ohjauskeinot kestävän
kehityksen edistämiseksi
kouluissa***

Toni Paju
Tampereen Yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos
3.6.2010

Johdanto

- Tutkimuksen taustalla ongelma siitä miten koulujen kestävä kehityksen työllä säästämät rahat voitaisiin palauttaa takaisin heidän käyttöönsä
- Tarkoituksena on kartoittaa tällä hetkellä käytössä olevia ohjauskeinoja kestävä kehityksen edistämiseksi kouluissa, ja pohtia millaisin taloudellisin ohjauskeinoin sitä voitaisiin edistää tulevaisuudessa
- Tutkimuksessa vertaillaan tilannetta neljän eri kokoisen kunnan näkökulmasta

Tutkimuksen tavoitteet

- Tutkimuskysymys: Minkälaisin taloudellisin ohjauskeinoin kouluja voidaan motivoida kestäväen kehityksen työhön?
- Tutkimuksessa on kartoitettu hallinnollis-taloudellista järjestelmää kunnissa, ja tutkittu minkälaiset edellytykset kunnissa on uusien ohjauskeinojen tuomiseksi mukaan osaksi toimintaa
- Selvitystyötä on tehty sen suhteen millaisia hallinnollisia ja taloudellisia ohjauskeinoja kestäväen kehityksen edistämiseksi on tällä hetkellä käytössä

Teoreettinen viitekehys

- Tutkimusote on induktiivinen
- Tutkimukselle ei ole mielekästä luoda tarkkaa teoreettista viitekehystä etukäteen
- Taustamateriaalina mm. teemarungon kehittämiseksi toimii Linder&Petersin, sekä Howlettin artikkelit aiheesta "Model of Policy Instrument Choice"
- Taustamateriaali auttaa nostamaan esiin tekijöitä joilla on merkitystä ohjauskeinojen valinnassa, mutta kyse ei ole varsinaisesti teoriasta

Taustamateriaalista esiin noussseita teemoja

- Ongelman konteksti ja kestävä kehitys haasteena
- Organisaationaalinen kulttuuri ja tyyli sekä päättäjien preferenssit ohjauskeinoista
- Haettuun käytäntöön liittyvät ongelmat

Tutkimusaineisto

- Tutkimusta varten suoritettiin yhteensä 14 teemahaastattelua
- Haastateltavat olivat rehtoreita, tilakeskusten/teknisen toimen edustajia, sekä perusopetuksen/opetusviraston virkamiehiä
- Tutkimuksen kohdekunnat ovat Helsinki, Tampere, Riihimäki, ja Vesilahti

Tutkimuksen tilanne ja aikataulu

- Kaikki haastattelut on suoritettu
- Kaikki haastattelut on litteroitu ja analysoitu
- Analyysit on kirjoitettu auki
- Analyysistä on poimittu alustavia ehdotuksia ja perusteluja näille ehdotuksille
- Seuraava vaihe on tutkimustulosten peilaaminen ohjauskeinojen valintamallista kirjoitettuun kirjallisuuteen, analyysin tarkentaminen ja raportointi

Tutkimuksen alustavia tuloksia

- Säästöt kestävän kehityksen työstä menevät poikkeuksetta Tilakeskusten kassaan ja kulutuksen mittaluokat ovat pääasiassa tiedossa vain Tilakeskuksella
- Rehtorit kokivat, että kestävän kehityksen työllä säästyneiden rahojen palauttaminen koulun käyttöön motivoisi edelleen kestävän kehityksen työhön.
- Virkamiehet suhtautuivat taloudelliseen palkitsemiseen vaihtelevasti
- Yleisinä ongelmina tältä osin nostettiin esiin säästöjen mittaaminen, energian hinnan vaihtelut, sekä rahojen siirtely virastojen välillä tai vuosibudjetin ylitse

Tutkimuksen alustavia tuloksia

- Yksi keino olisi budjetoida kouluille rahaa kestävän kehityksen työhön, ja vapauttaa tuota rahaa koulujen käyttöön toteutuneiden säästöjen mukaan
- Hyvänä puolena tässä olisi mahdollisuus kompensoida syntyneet säästöt ilman rahojen siirtelyä virastojen välillä tai vuosibudjetin ylitse
- Tähän liittyviä ongelmia ovat säästötavoitteiden asettaminen, mistä raha otetaan tähän tarkoitukseen, sekä mahdollinen tälläisen järjestelyn hyväksikäyttö

Tutkimuksen alustavia tuloksia

- Toinen haastattelujen myötä esiin noussut käytäntö olisi budjetoida esimerkiksi jätehuoltoon kuluvat rahat suoraan koulujen omaan budjettiin
- Hyvänä puolena tässä olisi ratkaisun yksinkertaisuus ja selkeys, ei tarvitse siirtää rahoja virastojen välillä tai vuosibudjetin ylitse
- Huonona puolena on mahdolliset keskitetyt sopimukset joissa jätehuolto kuuluu Tilakeskuksen alaisuuteen. Sopimuksen purkaminen voi olla raskas urakka ja sille voisi olla vaikea löytää poliittista tukea etenkin kaupungeissa jotka ovat hiljattain siirtyneet tähän järjestelyyn

Yleisiä huomioita Vesilahdesta ja Riihimäeltä

- Riihimäellä ja Vesilahdessa suhtauduttiin optimistisesti erilaisiin mahdollisuuksiin siirtyä taloudelliseen palkitsevuuteen kestävän kehityksen työstä
- Toimijoiden pieni määrä mahdollistaa monimutkaisemmatkin ratkaisut
- Hallinnollisen kapasiteetin riittävyys koettiin haasteeksi Vesilahdella
- Taloudellisen palkitsemisen tarve kyseenalaistettiin molemmissa kunnissa virkamiesten taholta
- Tieto kulutuksen suuruudesta eri menoerien suhteen ei kulkeudu kouluille asti kummassakaan kunnassa

Yleisiä huomioita Tampereelta

- Tampereella taloudelliseen palkitsevuuteen suhtauduttiin positiivisesti, mutta järjestelyn tulee olla mahdollisimman yksinkertainen
- Tampereella nostettiin ongelmaksi taloudellisen vallan ja vastuun hajauttaminen kouluille. Epäilyksiä oli myös sen suhteen miten koulut priorisoisivat toimintoja tavoitellessaan säästöjä
- Säästön vuoksi pienentyvät vuokrat söisivät perusopetuksen taluspohjaa eikä tätä koettu hyvänä
- Säästöjen kokoluokka olisi todennäköisesti niin pientä, että niiden hallinnoiminen voisi olla hankalaa
- Tilakeskuksesta kyseenalaistettiin se kuka olisi säästöistä pääasiassa vastuussa. Ajatus siitä, että järjestely koskisi pääasiassa jätehuoltoa koettiin hyvänä

Yleisiä huomioita Helsingistä

- Taloudellinen palkitseminen koettiin positiivisena, mutta järjestelyn tulee olla mahdollisimman yksinkertainen
- Tällä hetkellä kestävä kehityksen työllä saavutettavat säästöt kompensoidaan tulospalkkiojärjestelmän ympäristötavoitteiden kautta
- Helsingissä filosofia on pitkään ollut sellainen, että hajautetaan taloudellista valtaa ja vastuuta kouluille. Tämä kuitenkin edellyttää kouluilta yhä enemmän taloudellista osaamista
- Parannettavaa esimerkiksi jätehuollon osalta löytyy todella paljon, sillä Tilakeskus ei eräiden arvioiden mukaan hoida sitä kovinkaan tehokkaasti
- Eräs haaste säästöjen mittausongelman lisäksi on se, että Helsingissä ylläpitovuokra on keskimääräinen